

цілком відсутня у законі” [7, 170]. Автор зазначав, що в малоросійських губерніях невідомі випадки надання общиною податкових пільг бідним господарям, а в південних – лише в окремих випадках, у південно-західних досить рідко податкові пільги надавалися тільки з мирського збору [7, 171].

М. Бржеський детально розкрив механізм визискування податків із селянства, проаналізував правозастосовну діяльність сільської общини та поліції, зазначаючи, що в малоросійських та південних губерніях „поліція піддає волосних старшин, сільських старост і збірників податків арешту й штрафу й притому не лише при допущенні недоїмки, але й взагалі при повільному надходженні зборів” [7, 280]. Окрім того дослідник відзначив існуючий нерівномірний поділ на общини та волості, що логічно призводило до нерівномірності обкладання мирськими зборами селян. Так, найбільші в державі мирські платежі були в південних (0,59 руб.) та південно-західних губерніях (0,58 руб.) з десятини землі [7, 223].

Не залишилися поза увагою М. Бржеського й зловживання посадових осіб, які ще більшою мірою посилювали податковий тягар селянства, зокрема в Херсонській губернії [7, 253]. Значне місце в дослідженні вченого відводиться статистичному матеріалові, який не тільки посилює висновки, зроблені автором, а й уможливорює значне їх поглиблення сучасними дослідниками.

Окрім аналізованої монографії перу М. Бржеського належить цілий ряд праць, присвячених проблемам оподаткування селянства Російської імперії [10–13]. Варто наголосити на тому, що й сучасники переважно позитивно оцінювали науковий доробок ученого, зазначаючи, що він особливим чином прислужився селянству, адже своєю діяльністю сприяв відміні інституту кругової поруки, хоча вони при цьому й зауважували, що не можна зводити весь фіскальний тягар для селянства лише на недолугі форми стягнення податкових платежів.

На наше переконання, саме таких дослідників, як Микола Кіндратович Бржеський, сумлінних, талановитих і доконечно відданих науці, мав на увазі видатний вітчизняний історик, член-кореспондент АН УРСР І.О. Гуржій, коли свого часу зауважував: „Дай Бог, щоб радянські історики всі разом зробили стільки, як деякі з них!” [14, 40].

1. Бржеский Н.К. Государственные долги России: Историко-статистическое исследование. – СПб.: Типо-лит. А.М. Вольфа, 1884.
2. Леонгардт А. Несколько слов о наших финансовых учреждениях. – СПб., 1869.
3. Плакат о сборе подушном и протчем // Российское законодательство X–XX вв.: в 9 т. – Т.4. – М.: Юридическая литература, 1986.
4. Ананьич Н.И. К истории отмены подушной подати в России // Исторические записки. – 1974. – №94.
5. Свод законов. – 5. Уставы о податях, о пошлинах, и о сборах с питей, с свеклосахарного производства, и с табаку. – СПб.: Типография Второго Отделения Собственной Его Императорского Величества канцелярии, 1857.
6. Бржеский Н. Круговая порука сельских обществ. Суждения Редакционных комиссий по составлению Положений 19 февраля 1861 г. и правительственные взгляды за время с 1861 по 1895 г. – СПб.: Типография В. Кирибаума, 1896.

7. Бржеский Н. Недоимочность и круговая порука сельских обществ: Историко-критический обзор действующего законодательства, в связи с практикой крестьянского податного дела. – СПб.: Типография В. Кирибаума, 1897.
8. Жвалюк В.Р. Податкові органи Російської імперії в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.: Організаційно-правові засади діяльності: Монографія / За наук. ред. проф. О.Н. Ярмиша. – К.: Атіка, 2001.
9. О мерах побуждения Московских мещан к платежу податей: Высочайше утвержденное мнение Государственного совета, 19 декабря 1828 г. // Полное собрание законов Российской империи. – Собрание 2. – Т.3. – № 2533.
10. Бржеский Н. Общинный быт и хозяйственная необеспеченность крестьян. – СПб.: Кришбаум, 1899.
11. Бржеский Н. Очерки юридического быта крестьян. – СПб.: Тип. В. Кирибаума, 1902.
12. Бржеский Н.К. Натуральные повинности крестьян и мирские сборы. – СПб., Тип. В. Кирибаума, 1906.
13. Бржеский Н.К. Очерки аграрного быта крестьян. – Вып. 1. Земледельческий центр России и его оскудение – СПб.: Тип. В. Кирибаума, 1908.
14. Гуржій О.І. Порини. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю. – 2008.

В.В. Пащенко

„ПРОДОВОЛЬСТВО З УКРАЇНИ” (ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРА ШЛІХТЕРА ПО ВИВЕЗЕННЮ ПРОДОВОЛЬСТВА З УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ДО РФСР)

Продовольча політика в українському селі є чи не найбільш драматичною сторінкою встановлення більшовицького режиму в Україні. В. Ленін не лише послав продовольчі робітничі загони, які реквізували селянське збіжжя, але й вмів підбирав серед більшовицького керівництва своїх прихильників, які б, не зупиняючись перед жодними методами викачки хліба, якими б цинічними вони не були, одночасно були б готові сіяти міжусобицю на селі. Одним із таких прихильників став О. Шліхтер, уродженець Полтавщини, якого в січні 1919 р. було призначено на посаду народного комісара з продовольства УСРР. Основним завданням О. Шліхтера була не розбудова продовольчого апарату в УСРР чи піклування про забезпечення продовольством українського населення, а вивезення „лишків хліба” до російських пролетарських центрів та російської Червоної Армії.

Метою статті є розкриття змісту продовольчої політики на селі, що проводилась російськими більшовиками в 1919 р. в Україні. Об’єктом є зміст продовольчої політики та безпосередньо механізми її реалізації; предметом – діяльність О. Шліхтера по виконанню завдань партії по заготівлі продовольства для російських пролетарських центрів.

Аналіз історіографії засвідчує, що продовольча політика більшовиків в Україні знайшла своє відображення як в літературі радянського періоду, так і в сучасній літературі. Радянські історики (В.І. Борисов [1], І. К. Рибалка [2]), розглядаючи проблему впровадження більшовицької влади в Україні, побіжно торкаються і діяльності О. Шліхтера, в цілому позитивно оцінюючи його діяльність в сфері продовольчої політики в Україні.

В сучасній літературі більшість дослідників навпаки схильні до негативної оцінки його діяльності. Такі історики як В.С. Сергійчук [3; 4], Я.Й. Малик [5], С.В. Кульчицький [6], Д.Ю. Михайличенко переконані, що О. Шліхтер, виконуючи прямі вказівки Московського уряду і особисто В. Леніна, сприяв розоренню українського господарства, його остаточній руйнації, перетворенню українського села на продовольчий кошик для російських промислових центрів та армії. Але, незважаючи на досить широке коло праць з проблеми продовольчої політики більшовиків в Україні, ми все ще не маємо спеціального дослідження, що б проаналізувало діяльність Олександра Шліхтера, який безпосередньо впроваджував цю політику на українських землях. А без її цілісного аналізу неможливо об'єктивно розглянути соціально-економічну ситуацію в Україні у 1919 р.

Вже наприкінці 1918 р. більшовицьке керівництво остаточно усвідомило, що долю Російської радянської республіки вирішить передусім український хліб, який необхідно було забирати силою з українського села. 23 листопада 1918 р. в Москві В. Леніним була підписана постанова про призначення О. Шліхтера на посаду керівника продовольчого відділу українського уряду, який однак формувався поза межами України, оскільки її територія ще перебувала під владою Директорії. А вже 19 січня, коли більшовики утвердилися на Україні, продовольчий відділ було перетворено на Народний комісаріат продовольчих справ України з наркомом О. Шліхтером на чолі [8, 274]. Половина з восьми його відділів займалася заготівлею продовольства. У своїй діяльності О. Шліхтер керувався передусім постановами і розпорядженнями з Москви, незважаючи на формальну підлеглість Харківському уряду. Він мав організувати в найближчий час апарат для заготівлі хліба, м'яса, жирів, олії [5, 281]. Велику роль в здійсненні цього наказу відіграв прийнятий 1 лютого 1919 р. і підписаний Х. Раковським та О. Шліхтером декрет „Про продовольство для РРФСР”, в якому зазначалося, що „Рада народних комісарів України не полишає думки про якнайшвидше і найповніше постачання продовольством голодуючих РРФСР. З метою створення найсприятливіших умов для нормального постачання Півночі продовольством, Рада народних комісарів України вважає за необхідне внести справу постачання півночі в русло організованих заготівель в державному масштабі” [9, 66-67].

ЦК РКП(б) не лише спрямовувало діяльність О. Шліхтера в справі заготівлі та вивезення продовольства, але й постійно втручалось в діяльність українського Наркомпроду. Так, 19 лютого 1919 р. ним було ухвалено постанову про продрозкладку в Україні, проект якої був підготовлений А. Цюрупю та обговорений комісією Наркомпроду РРФСР. ЦК зобов'язував Наркомпрод УСРР визначити кількість хліба, яка припадає за розв'язкою на кожну місцевість. Йшлося також про потребу створення комітетів братньої допомоги робітникам Росії [5, 282]. Окрім того, 2 березня 1919 р. ЦК РКП(б) прийняв постанову, за якою Наркомпрод України, по-перше, оголошувався єдиним органом, який мав право розпоряджатися всіма продовольчими продуктами, і, по-друге, мав підпорядкувати собі весь кооперативний апарат „в

інтересах постачання голодній Півночі і армії РРФСР” [2, 216-217]. Керуючись цією постановою, Рада народних комісарів України 9 квітня 1919 р. прийняла декрет „Про розверстку лишків урожаю 1918 року та попередніх років” [10, 6]. В ньому зокрема зазначалося: „В інтересах ... братньої допомоги голодуючій півночі, Рада Народних комісарів України, в доповнення та розвиток хлібної монополії оголошує обов'язкову розверстку між всіма губерніями УСРР, що належать відчуженню і здачі державі надлишків продовольчих і насінневих хлібів і зернового фуражу” [10, 6].

Визначивши розмір продрозкладки для України в розмірі 100 мільйонів пудів, В. Ленін постановою ЦК ВКП(б) від 11 березня 1919 р. зобов'язав Народного комісара продовольства О. Шліхтера поставити на Північ до 1 червня 1919 р. 50 мільйонів пудів хліба, і до 1 липня 1919 р. ще 50 мільйонів пудів. Він, як досвідчений „продовольчий працівник”, який вперше у 1918 р. випробував та застосував на практиці продовольчу розверстку, мав зробити все від нього залежне, щоб вивезти з України якомога більше хліба оскільки „голодний пролетаріат промислових центрів Півночі і Червона армія ... потребували невпинного припливу українського хліба негайно” [8, 291].

На початку свого перебування в Україні О. Шліхтер досить оптимістично оцінює можливості Наркомпроду. Він бачить реальну перспективу отримати з України не менше 100 мільйонів пудів хліба і не може стриматися від радості, що спроможний відірвати їх від селян: „Ми ставимо собі завдання виділити сто мільйонів пудів хліба, щоб розподілити його примусовою розверсткою по губерніях і повітах. Сто мільйонів для зголоднілої Росії, для Росії, котрій знову доводиться переживати загрозу нового ворожого вторгнення з боку Сходу. Ці сто мільйонів – цифра колосальна... Багата Україна, хлібна Україна – наша: не буде голодувати пролетаріат Москви” [8, 285-286]. В листі до В. Леніна він зазначає, що сподівається зібрати 10 мільйонів пудів зерна „навіть з трьох повітів (Мелітопольський, Бердянський і Дніпровський), які було виділено спеціально для постачання Півночі, Червоної Армії, залізничників” [15, 376]. Однак в подальшому, ретельно вивчивши всі ресурси України та можливості українського сільського господарства, О. Шліхтер на пленумі Московської ради Робітничих і червоноармійських депутатів 25 березня 1919 р. виголошує промову, яка так і називалась „Продовольство з України” і прогнозує наступне: „Беручи до уваги всі умови нашої роботи, в організаційному та політичному напрямках ... ми мусимо сказати собі, що якщо ми до 1 липня заготовимо десять мільйонів пудів хліба [з усієї України], то вважатимемо й цей результат за чудовий” [8, 286]. І це, підкреслював він, „я вважаю своїм звітом перед представниками московського пролетаріату” [3, 13].

А звітував О. Шліхтер і справді безпосередньо Москві, в обхід Харківського уряду. Про привілейоване становище Наркомпроду УСРР свідчить хоча б той факт, що після переїзду Наркомпроду в Київ (друга половина березня 1919 року), саме Наркомпроду, за особистим клопотанням О. Шліхтера, було надано виключне право користуватися прямим телефонним зв'язком

з Москвою [10, 43; 50]. І тоді, коли більшовицькі війська вже перебували під натиском денікінських військ і масових антибільшовицьких селянських повстань, В. Ленін звертається особисто до Х. Раковського, тодішнього керманіча УСРР з рекомендацією „закрити всі комісаріати, окрім військового, шляхів і продовольства” [12, 347]. Досить показовий наказ, якщо зважити на справжню причину приходу більшовиків в Україну: продовольство і сировина. Наркомпрод був потрібен для організації ревізій в українському селі, наркомат шляхів – для його транспортування, військовий наркомат – для забезпечення охорони продовольства від розграбування як під час його збирання, так і під час його транспортування.

О. Шліхтер мало не щодня отримує телеграми з вимогами поставити певну кількість продовольства в те чи інше місто Росії. Щоденною нормою стали повідомлення типу: „... спішно обговорити екстрені заходи допомоги Пітеру продовольством і збору обіцяного” [12, 307], бо „Західній армії абсолютно необхідні найближчими днями три ешелони хліба; дуже й дуже прошу вжити найенергійніших заходів для задоволення потреби” [12, 310]. Відповідаючи на ці повідомлення, О. Шліхтер також мало не щодня звітує перед Москвою, зокрема перед В. Леніним, що було зроблено для вивезення продовольства, якщо вивезено, то в якій кількості і куди направлено вантаж. Так, 1 червня 1919 р., повідомляючи про „своєчасну евакуацію” цукру із Сум, він повідомляє про його відправку до Москви (19 вагонів) та до Івано-Вознесенська – 2 вагони. [13, 31].

Якщо ж реквізоване продовольство не вдавалося вивезти власними силами, О. Шліхтер звертався по допомогу не до Раднаркому УСРР, а до Російського Раднаркому. Так, у телефонній розмові з В. Леніним Шліхтер повідомляв останнього про наявність в Одесі 3,5 мільйона пудів солі та в Євпаторії – ще 15 мільйонів пудів. Одночасно він зазначає, що в Наркомпроду УСРР не має тари для вивезення такої величезної кількості солі, тому він просить в Раднаркому РРФСР виділити спеціально для цього вагони та потяги, а також повернути на територію України ті вагони, якими в свій час було вивезено продовольство, але назад їх так і не було повернуто (це більш як 3 000 вагонів) [13, 20].

Якщо ж виникали питання, що стосувалися проблеми розподілу функцій між різними організаціями відносно розмежування компетенції в тій чи іншій сфері, то О. Шліхтер також звертався безпосередньо до Московського керівництва. Наприклад, наприкінці червня 1919 р., звертаючись телеграмою до Народного комісара продовольства РРФСР Цюрупи з проханням передати всі повноваження по заготівлі і розподілу цукру на території України, він зокрема зазначає: „...Колегія просить це питання провести через Московський Раднарком і про подальше повідомити” [13, 18]. Тобто О. Шліхтер, обійшовши Український Раднарком, прямо звертається до Московського з проблемами, що мали б вирішуватись в першу чергу українським урядом.

Окрім всього іншого, в обов'язки О. Шліхтера входило постачання російських губерній насіннєвим матеріалом. Про це красномовно свідчить розіслана всім губпродкомам 19 травня 1919 р. телеграма від імені О. Шліхтера, в якій зокрема зазначалося: „Нами

отримана наступна телеграма від Наркомпроду Російського: „Заготівля насіннєвої картоплі в межах радянської Росії можна вважати провальною. Для врятування становища необхідно отримати з України максимальну кількість картоплі для посадки. Необхідна ваша допомога. Просимо всю картоплю, ким би вона не була заготовлена, оголосити насіннєвою і направляти за планом, бажано, щоб заготівлі не завадили низькі ціни” [14, 7].

Заготовляючи продовольство в Україні для російських промислових центрів, О. Шліхтер щосили намагався посилити темпи заготівель і це принесло певні результати: вже в квітні-травні потік продуктів з України зріс. На Північ було вивезено 1577 вагонів цукру, 1705 – солі, 767 – хліба, 458 – худоби, 132 – картоплі, 268 – бураяка, 488 вагонів фуражу. Всього протягом цих двох місяців з України було вивезено 4 900 вагонів продовольства [5, 287].

Незважаючи на всі зусилля, перевершити цифру, подану О. Шліхтером на вже згадуваному пленумі Московської ради 25 березня 1919 р., не вдалося. В сучасній науковій літературі зроблено чимало спроб підрахувати кількість вивезеного продовольства з України до Росії у 1919 р. Однак, вказуючи остаточні цифри, дослідники, як правило, вказують дані, надані О. Шліхтером. Це певною мірою пояснюється тим, що в умовах хаотичного вивезення продовольства з України точного обліку не велося навіть органами Наркомроду, не кажучи про продзагони кооперативних, робітничих та інших організацій, які брали все можливе продовольство, при цьому ніде не фіксували справжні обсяги вивезеного. Тож О. Шліхтер, підбиваючи підсумок своєї діяльності в Україні у 1919 р., подає наступні дані: хліба заготовлено близько 8 мільйонів пудів (7 999 726), різних нормованих і ненормованих продуктів – близько 4-х мільйонів пудів (3 744 075) і різних фабрикатів на суму близько 3,5 мільярда карбованців [16, 580].

Таким чином, будучи призначеним на посаду народного комісара продовольства в Україні, О. Шліхтер отримав від московського керівництва чітке завдання – зібрати якомога більше продовольства для російських пролетарських центрів та армії, не зупиняючись перед жодними методами і засобами його заготівлі. Незважаючи на існування формально самостійного радянського уряду в Україні, О. Шліхтер був підзвітний безпосередньо Раднаркому РРФСР, про що красномовно свідчать щоденні звіти, що подавались до Москви. О. Шліхтер не лише заготовляв продовольство для Росії, але й забезпечував її насіннєвим матеріалом, промисловими товарами, якими ніби мало постачатися українське населення. У своїй діяльності О. Шліхтер керувався передусім інтересами більшовицького режиму, а не українського населення, став ініціатором запровадження в українському селі репресивної політики, яка там проводилась в подальшому ще кілька десятиліть поспіль. Така грабіжницька політика призвела не лише до повного розорення українського села, скорочення посівних площ та занепаду сільського господарства, але й до масштабного голоду 1921–1923 рр., що охопив майже всю територію України.

1. Борисов В.І. Продовольча політика на Україні. (1917-1920). – Луганськ: вид-во, відділ Луганського сільгоспінституту, 1991.

2. Рибалка І.К. Відновлення радянської влади на Україні (1918–1919). – Х.: Харківське обласне видавництво, Харківська обласна друкарня облвидаву, 1957.
3. Сергійчук В.І. Як нас морили голодом. – К.: ПП Сергійчук М., 2006.
4. Український хліб на експорт: 1932-1933. / Г. Боряк, Р. Круцик, Ю. Куляс, В. Лозицький. – К.: ПП Сергійчук М.І., 2006.
5. Малик Я.Й. Насадження радянського режиму в українському селі (жовтень 1917-1920 рр.): Дис. доктора істор. наук: 07.00.01. – Львів: 1997.
6. Кульчицький С.В. УСРР в добу “воєнного комунізму” (1917-1920): Спроба побудови концептуальних засад реальної історії. – К.: НАН України, 1994.
7. Михайличенко Д.Ю. Політика „воєнного комунізму” і українське селянство, 1919: Дис. канд. істор. наук: 07.00.01. – Х., 2002.
8. Шліхтер О.Г. Твори: В 4 т. – Х.: Пролетар, 1932. – Т. 4.
9. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства Украины. – 1919. – 1-30 июня. - № 4.
10. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВОУ України). – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 4.
11. ЦДАВОУ України. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 6.
12. Ленін В.І. Про Україну: у 2 Ч. – К.: Інститут історії партії, 1969. – Ч. 2.
13. ЦДАВОУ України. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 110.
14. ЦДАВОУ України. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 117.
15. Шліхтер А.Г. Аграрный вопрос и продовольственная политика в первые годы Советской власти. – М.: Наука, 1975.
16. Шліхтер О.Г. Вибрані твори. – К.: в-во АН УРСР, 1959.
17. ЦДАВОУ України. – Ф. 340. – Оп. 1. – Спр. 7.

П.М. Тригуб

ТРАГІЧНА ДОЛЯ ДИРЕКТОРА РАДГОСПУ

Становлення радгоспно-колгоспної системи у сільському господарстві України було явищем суперечливим. З одного боку, воно супроводжувалося насильством над селянством, корінною ломкою його психології і звичного укладу життя, а з іншого – доводило, попри всі притаманні їм недоліки в тих умовах, переваги великих господарств соціалістичного типу, зокрема радгоспів, над дрібними селянськими господарствами. І в жорстких лещатах тоталітарної командно-адміністративної системи з’являлись талановиті організатори сільськогосподарського виробництва, справжні самородки, імена яких на сьогодні, на жаль, забуті ще з трагічних часів 1930-х рр. Таким забутим виявилось ім’я директора радгоспу „Агрономія” Арбузинського району Миколаївської області Миколи Степановича Шейка. Отже, автор статті ставить за мету показати діяльність й трагічну долю М.С. Шейка, яка була показовою для 30-х рр. ХХ ст. Об’єктом дослідження є повсякденне життя в УСРР крізь призму людської долі одного з організаторів сільськогосподарського виробництва на Миколаївщині в період становлення командно-адміністративної системи, предметом – механізм становлення тоталітарного режиму та методи формування радянської масової ідеології в 30-х рр. ХХ ст.

Ішов важкий 1920 р. Після розгрому денікінців, польських інтервентів і врангелівців на більшій

частині України встановилася радянська влада. Зазнали поразки й війська УНР. Закінчилася громадянська війна, невдалою була спроба створення незалежної Української національної держави. Політика „воєнного комунізму”, уведена радами в 1918–1920 рр., викликала опір селянства й більшовицьке керівництво країни на чолі з В.І. Леніним змушене було відмовитися від неї, здійснивши перехід до нової економічної політики.

Прагнучи залучити на свою сторону найбідніше й середнє селянство, Всеукраїнський революційний комітет 5 лютого 1920 р. приймає закон про землю, відповідно до якого ліквідувалося поміщицьке, монастирське, церковне, удільне землеволодіння. Більша частина конфіскованих у приватних власників земель переходила до безземельних і малоземельних селян з наділенням їх за єдиною трудовою нормою, яка встановлювалася місцевими органами влади залежно від кількості ріллі й інших угідь у волості, повіті. На місці деяких поміщицьких маєтків передбачалося утворення дослідно-показових господарств, які повинні були бути прикладом для величезної маси одноосібників. Такими показовими господарствами ставали радгоспи. Більша частина їх входила до складу Уккредгосптресту, інші – у систему різних наркоматів, відомств і організацій.

У Трикратській волості Вознесенського повіту Одеської губернії перебувало чимало великих приватновласницьких господарств. Так, біля села Новоселівка розкинулися землі сімейства Окснерів: Едуарда – площею в 2123 дес. і Лідії – 500 дес. [11, 60]. Садиба Е. Окснера мала 10 дес., при ній прекрасний фруктовий сад площею в 7 дес. 1872 кв. сажні. У саду росли 95 груш, 60 яблунь, 10 абрикос, 5 вишень; у тинистому парку – 70 туй, 31 сосна, 15 тополь, 35 берестків, 25 ясенів. Огорожа саду – з туй. У полі – 1866 десятин ріллі, 40 десятин косовиці, 200 дес. вигону [11, 46; 14, 56]. На поміщика трудилися 36 місцевих селян і 28 сторонніх, усього 64 чол. [11, 135-136].

Відповідно до Закону Всеукраїнському про землю угіддя Е. Окснера та інших поміщиків підлягали перерозподілу під посів 1920 р. Для конкретного рішення питання про конфіскацію поміщицьких маєтків 11 березня 1920 р. у Вознесенську був скликаний з’їзд представників волостей повіту, який доручив Арбузинському волземвідділу узяти на облік маєток Окснера. Земля була розподілена між селянами навколишніх сіл.

У той же час більшовицьке керівництво віддавало перевагу розвитку великих господарств типу радгоспів. Вирішили організувати радгосп і при маєтку Окснера. Під датою 17 листопада 1922 р. в документах знаходимо згадування про радянське господарство „Червоний залізничник” Вознесенського транспортно-споживчого товариства при селі Новоселівка Вознесенського повіту Одеської губернії. Радгоспу виділили 593 дес. 1616 кв. сажнів землі. Зайняли всі будівлі колишнього власника. Завідував радгоспом І.Т. Филоненко [13, 51]. Радгосп обзавівся деяким інвентарем, живим тяглом. В 1924 р. він мав 16 робочих коней [1, 11-12].

Діяльність радгоспу виявилася малоефективною. Захоплення радгоспами з боку відомств почало остигати, вони їх повертали Уккредгосптресту або губернським чи окружним земвідділам. На території радгоспу Первомайський окрземвідділ (з 1923 р.